

Innlæring regler og sosiale ferdigheter

Barns utviklingsoppgaver

- Å komme overens med jevnaldrende: vennskap, sosial akseptering og kontakt
- Mestreskolegang og prestere faglig
- Mestreskolekontakt og autoritet, hjemme og på skolen
- Overholde normer og regler i familie, skole og samfunn

(Masten et al., 1995)

Kjennetegn ved sosialt kompetente barn

- Har relativt stabile sosiale ferdigheter, kunnskap og holdninger som gjør det mulig å etablere og vedlikeholde sosiale relasjoner
- Har en realistisk oppfatning av egen sosiale kompetanse som er en forutsetning for sosial mestring og sosial akseptering, samt personlig tilfredsstillende vennsforbindelser

(Ogden 1995)

Forskning om betydningen av sosial kompetanse

- Øker mulighetene for å mestre viktige utviklingsoppgaver (Masten et al., 1995)
- Vaksinasjonsfaktor mot psykososiale problemer (Garmezy, 1990)
- Etablere positive sosiale relasjoner (Schneider, 1993)
- Bidrar til sosial inkludering i skolen (Gresham, 1987)
- Forebygger sosial isolasjon og tilbaketrekking (Ogden, 1995)
- Forebygger utagerende atferd gjennom å vise positive handlingsalternativer (Walker et al., 1994; Webster-Stratton & Hammond, 1997)

Årsaker til manglende sosiale ferdigheter

- Mangel på kunnskap
- Mangel på trening eller tilbakemelding
- Manglende tolkning av 'signaler' eller muligheter
- Manglende bekreftelse
- Forstyrrende problematferd

Sosial læring – hvorfor?

- Mange og høye sosiale krav, men lite undervisning
- Sosial kompetanse som menneskekunnskap eller sosiale overlevelsesferdigheter
- Sosial 'verktøykasse' eller 'hjelp til selvhjelp'
- Forebygge problematferd
- Bidra til sosial inkludering
- Bevisstgjøring av foreldre, SFO/skole ansatte og elever, gi voksne og barn et mer adekvat begrepsapparat
- Støtte til foreldrenes oppdragelse

Sosial læring – hvordan?

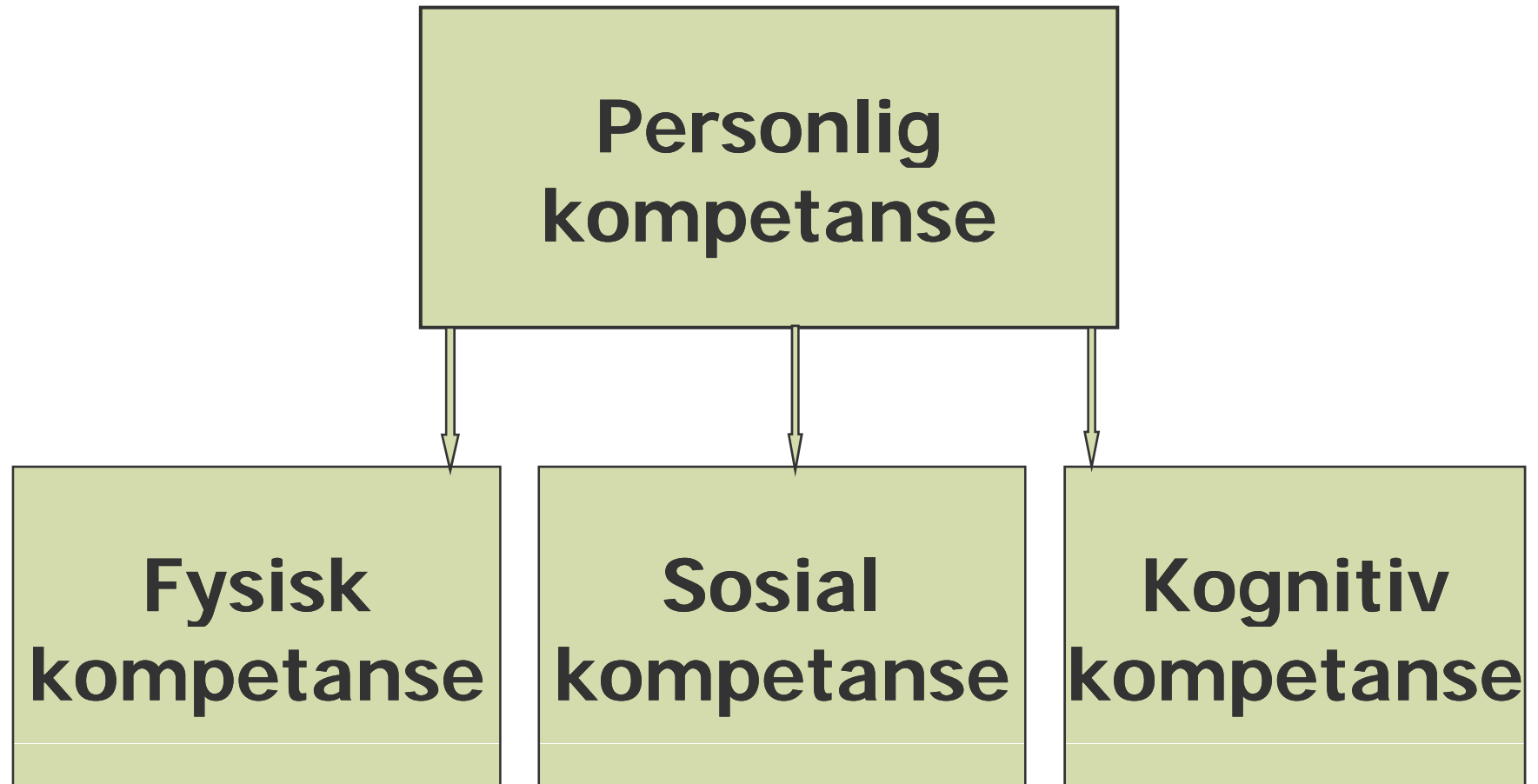
- Sosiale ferdigheter og kompetanse kan læres på samme måte som alt annet gjennom strukturert og autentisk læring
- Ferdighetene bør være sosialt nyttige for barna og tilpasset alderstrinnet
- Opplæringen påvirkes av skolens/SFO øvrige planer og bør integreres her (sosiale læreplan)
- En kan ikke "kurse" barn til å bli sosialt kompetente: læring og praktisering av sosiale ferdigheter påvirkes av skolens kultur og miljø
- Voksne er viktige modeller og kan selv ha et stort læringsutbytte
- Sosiale ferdigheter tas i bruk når de etterspørres, oppmuntres og bekreftes

Program for læring av sosial kompetanse som del av PALS

- "Undervisning i sosiale ferdigheter" forebyggende skoleomfattende opplegg (Elliott & Gresham, Kommuneforlaget 2002)
- "Steg for steg" - forebyggende gruppe/klasseromsopplegg (Nasjonalforeningen for folkehelsen)
- SNAP - Stop Now And Plan - direkte trening av barn for å mestre sinneutbrudd og annen utagering (Child development Institute, Toronto - Canada)

atferdssenteret

Begrepene sosiale ferdigheter og sosial kompetanse

- Sosiale ferdigheter er spesifikk atferd som kan forutsi eller resultere i utvikling av viktige sosiale relasjoner
- Sosial kompetanse er et resultat av å kunne utføre sosiale oppgaver kompetent ved å bruke sosiale ferdigheter

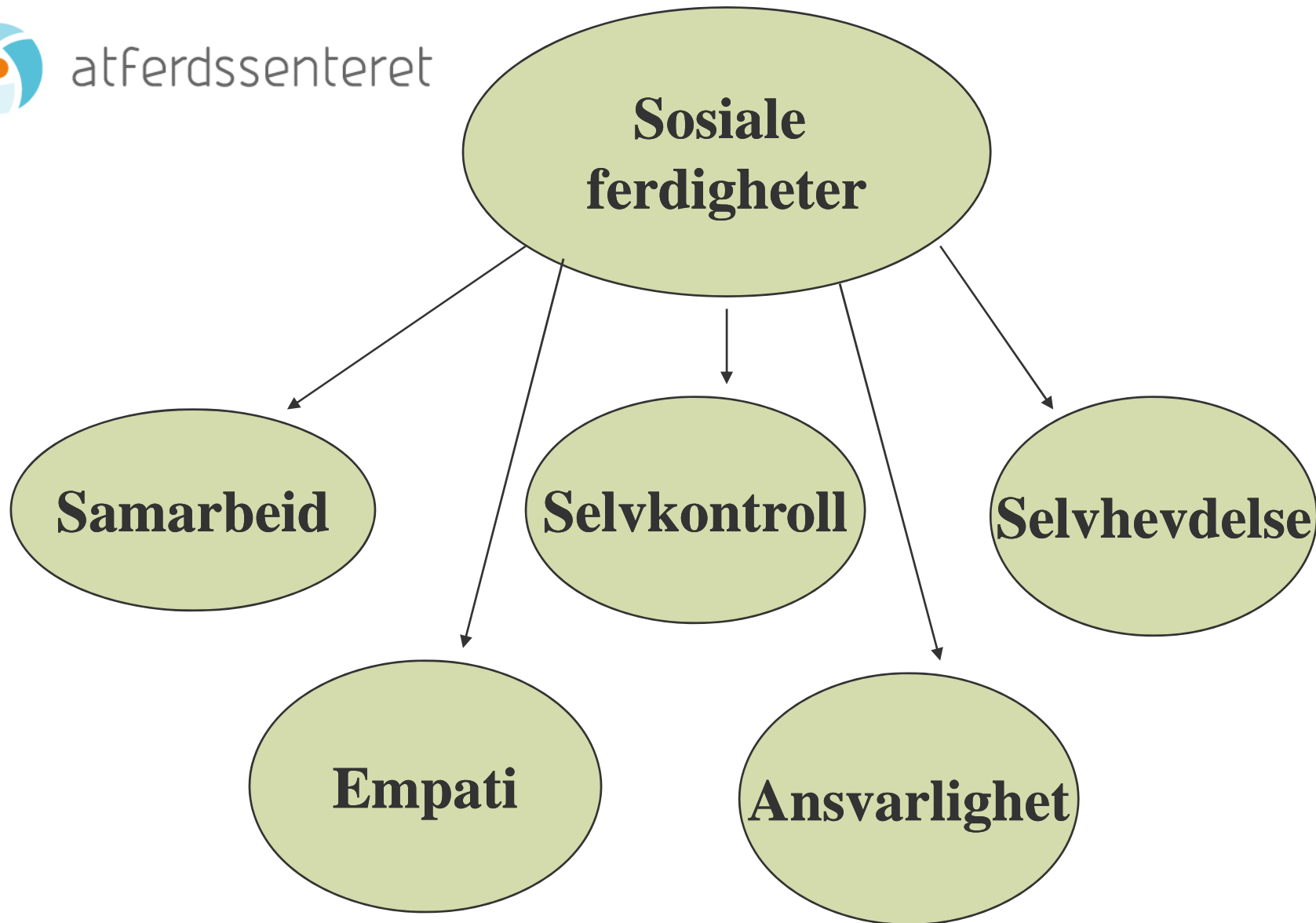
(Gresham)

Sosialt kompetente barn

- Har og føler tilhørighet til støttende grupper – familien, klassen og venner på fritiden (tilknytning)
- Har en verdsatt rolle i disse gruppene (verdsetting)
- Har muligheter for å lære seg de nødvendige ferdighetene for å fungere godt i disse gruppene (ferdighetsutvikling)
- Bidrar på en meningsfylt måte til gruppens produktivitet og trivsel og får bekreftelse for dette (aktive bidrag)
- Opplever at de kan ha og få muligheter til å påvirke og ha kontroll over eget liv (kontroll)

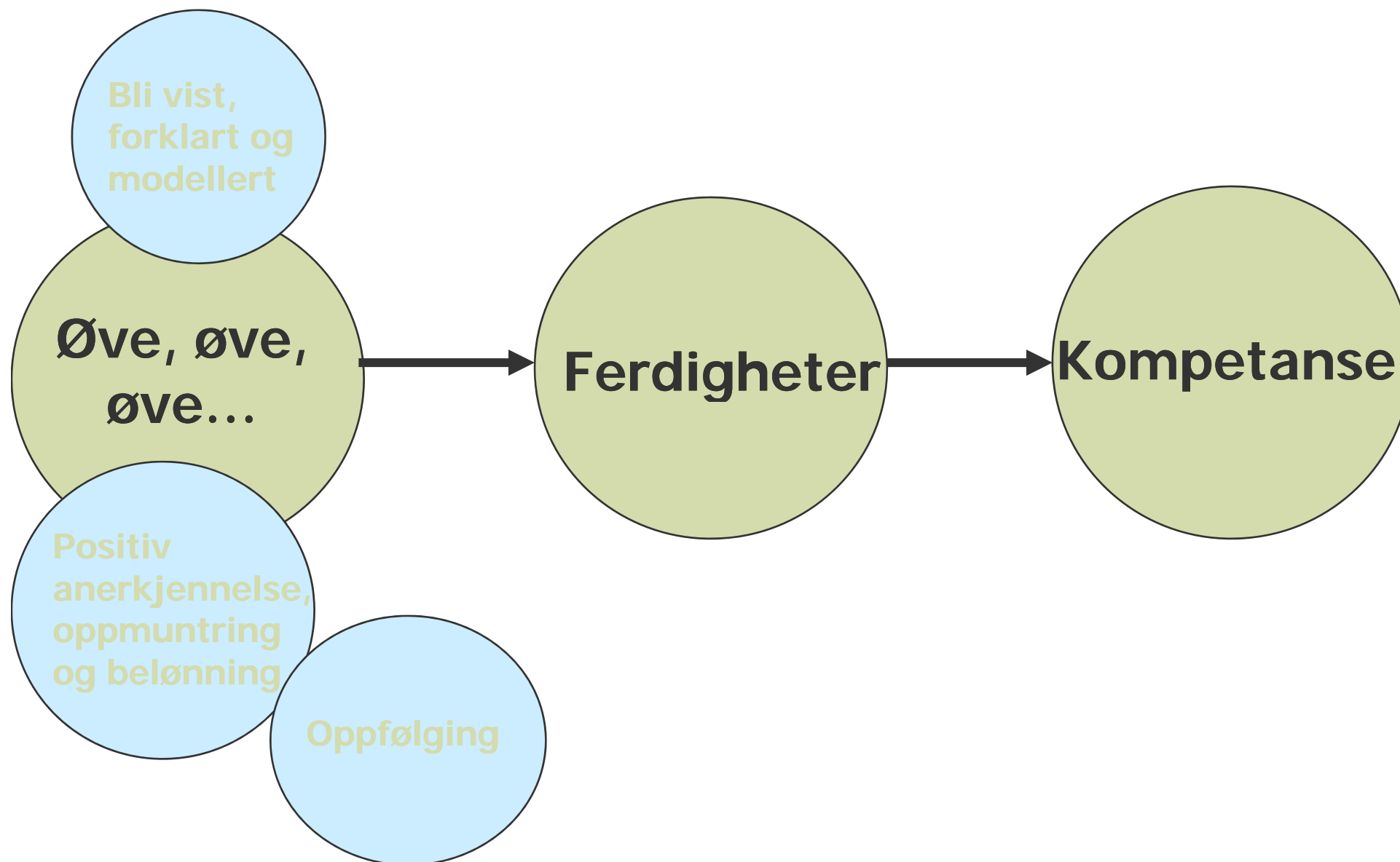

Sosiale ferdighetsdimensjoner

- SAMARBEID – dele med og hjelpe andre – følge regler og beskjeder
 - EMPATI – se ting fra andres synsvinkel og forstå hvordan andre har det – vise omtanke og respekt for andres følelser og synspunkter – innlevelse og medfølelse
 - SELVKONTROLL – bringe følelser under tankemessig kontroll
 - SELVHEVDELSE – hevde egne meninger og rettigheter på positive og tydelige måter – ta initiativ, presentere seg og motstå negativt gruppepress
 - ANSVARLIGHET – holde avtaler og forpliktelser – vise respekt for eiendeler og arbeid
- (Gresham & Elliott, 1990)

Utvikling av barns kompetanse

Prinsipper i ferdighetstrening

- Gode beskjeder
- Tydelige forventninger – små steg
- Fokus på det som er bra
- Mye ros og oppmuntring – hyppig belønning
- Ledende, utforskende spørsmål og problemløsning
- Øvelser og rollespill
- Kontroll av egne, negative følelser

Opplæringsfaser

- Introduksjon av en spesifikk ferdighet og læringsmål
- Fortellerfasen – spørsmål, definisjon, begrunnelse og trinnene i utførelsen
 - Fortell hva regelen er og forklar hvorfor den er viktig
- Visefasen – vær modell og vis hva du mener ved positive og negative eksempler, rollespill og diskuter
 - Vis ferdigheter som tydeliggjør konkret hva som er forventet (uønsket og ønsket)
- Gjørefasen – praktiske eksempler, øve gjennom rollespill og tilbakemelding
 - Øv inn på naturlige områder
- Oppfølgings- og treningsfasen – repetere og gi oppgaver
 - Tilbakemelde og forsikre at barna har forstått forventningene
- Overføringsfasen – ta i bruk ferdigheten i andre naturlige sammenhenger og situasjoner sammen med andre
 - Tilbakemelding og oppmuntring

